

SINTEZA RECOMANDĂRILOR

la proiectul de hotărîre al Consiliului de Administrație ANRCETI privind desemnarea S.A. „Moldtelecom” cu putere semnificativă pe piața accesului cu ridicata în bandă largă și la proiectul Analizei pieței accesului cu ridicata în bandă largă

Comentariile și propunerile „Moldtelecom” S.A.

1. In conformitate cu prevederile Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15.11.2007, Regulamentului nr.55 din 29 decembrie 2008 și a cadrului normativ european, Agenția poate veni cu careva reglementări sau impuneri furnizorilor de pe o piață relevantă doar cu condiția respectării procedurii de urmărire consecutivă a unor etape predefinite, și anume:

- prima etapă: identificarea pieței relevante;
- a doua etapă: efectuarea unei analize în scopul determinării dacă piața este suficient de competitivă;
- următoarea etapă: desemnarea furnizorului cu putere semnificativă, doar în cazul în care prin analiză s-a constatat faptul că pe piață nu există concurență efectivă;
- în etapa finală: impunerea acestui furnizor obligații speciale preventive.

Ținem să menționăm că, acest fapt a fost confirmat de către expertul internațional în cadrul ședinței organizate de Agenție pe acest subiect la data de 08.09.10.

Acceptarea propunerilor: **Se acceptă**

Agenția este de acord cu aceste constatări ale „Moldtelecom” S.A. Menționăm că Agenția nu a făcut acțiuni care să permită presupunerea că această succesiune de etape nu va fi respectată.

2. Prin urmare putem concluziona că, Analiza de piață se desfășoară în vederea stabilirii concurenței efective pe o piață relevantă și este o condiție obligatorie pentru a trece la următoarea etapă - desemnare a furnizorului cu putere semnificativă pe piața relevantă, deoarece, în cazul în care se dovedește existența concurenței efective, acest fapt exclude necesitatea desemnării furnizorului cu putere semnificativă și respectiv, impunerii obligațiilor preventive pe această piață (art.53 din Legea comunicațiilor electronice, p.52 din Regulamentul nr.55, art.16 din Directiva cadru 2002/21 /CE).

Acceptarea propunerilor: **Se acceptă**

3. La rândul său, analiza reprezintă în sine însuși o cercetare amplă, orientată spre identificarea problemelor de concurență pe piață.

Acceptarea propunerilor: **Se acceptă**

4. În afară de aceasta, este necesară și stabilirea impactului de reglementare asupra intereselor întreprinderii conform modalității de evaluare și monitorizare prevăzută în Hotărârea Guvernului nr.1230 din 24 octombrie 2006 cu privire la aprobarea Metodologiei de analiză a impactului de reglementare și de monitorizare a eficienței actului de reglementare.

Acceptarea propunerilor: **Nu se acceptă**

Acest comentariu se referă la proiectele de hotărâri privind impunerea obligațiilor preventive, or proiectul de hotărâre privind desemnarea Moldtelecom drept furnizor cu putere semnificativă pe piața accesului cu ridicata în bandă largă este o constatare de fapt, nu impune careva norme și are caracter individual și nu normativ. Conform art.13 din Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător nr.235-XVI din 20.07.2006, analiza impactului de reglementare se realizează asupra actelor **normative** (inclusiv a actelor administrative **cu caracter normativ**). Cât privește necesitatea evaluării impactului de reglementare a proiectelor de hotărâri *privind impunerea obligațiilor speciale preventive*, Agenția se va expune separat.

5. In cazul de față, de către Agenție au fost identificate corespunzător piețele accesului cu ridicata în bandă largă (Hotărâre nr.10 din 18.03.2010) și accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix (Hotărârea nr.9 din 18.03.2010), fiind astfel respectată prima etapă a procedurii.

Ulterior, la data de 11.08.2010, Agenția expune pentru consultare publică deja două proiecte de hotărâri privind desemnarea S.A."Moldtelecom" ca furnizor cu putere semnificativă pe aceste piețe, și concomitent, plasează pe site-ul Agenției analizele acestor piețe.

După studierea acestor documente, am constatat că analizele în cauză nu conțin constatări justificate, prin care s-ar dovedi lipsa concurenței efective pe aceste piețe, ci sunt axate pe acele 17 criterii, care figurează în Anexa nr.1 la Regulamentul nr.55 (pag. 16-18), dar care se folosesc la etapa desemnării furnizorului cu putere semnificativă pe o anumită piață, și nici decum pentru analiza propriu-zisă a pieței.

Acceptarea propunerilor: **Nu se acceptă**

Agenția nu susține opinia Moldtelecom că criteriile menționate se folosesc la etapa desemnării furnizorului cu putere semnificativă pe piață. Prin desemnare se subînțelege însăși hotărârea Consiliului de Administrație al Agenției prin care un anumit furnizor este determinat drept furnizor cu putere semnificativă pe piață. Această decizie se ia în baza concluziilor unei analize în detaliu a pieței.

În analiza pieței accesului cu ridicata în bandă largă Agenția a utilizat, după cum menționează Moldtelecom, setul de 17 criterii menționate în Anexa 1 la Regulamentul privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe, aprobat prin Hotărârea Consiliului Agenției nr.55 din 29.12.2008. Aceste criterii sunt utilizate pentru a se constata dacă un furnizor are sau nu putere semnificativă pe piața analizată. În conformitate cu art.53 (1) al

Legii comunicațiilor electronice, constatarea că pe piața relevantă există o concurență efectivă este echivalentă cu constatarea că nici unul dintre furnizorii care activează pe această piață nu are putere semnificativă pe piața respectivă. Prin urmare constatarea că pe piață există un furnizor cu putere semnificativă pe piața relevantă este echivalentă cu faptul că concurența pe piața dată nu este suficient de efectivă, adică piața nu este competitivă.

Menționăm că abordarea Agenției de estimare a puterii de piață corespunde practicii comune a regulatorilor din Uniunea Europeană. Ținem să amintim că aceasta a fost menționată de expertul David Rogerson la întâlnirea din 08.09.2010.

6. In asemenea circumstanțe, am determinat că Analizele piețelor accesului cu ridicata în bandă largă și accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix nu au fost efectuate, dar acele prezentate conțin doar niște presupuneri și afirmații nejustificate, și nu evidențiază existența vre-o unei probleme de concurență de pe aceste piețe. Agenția neîntemeiat a trecut la a treia etapă, omițând etapa a doua.

Acceptarea propunerilor: **Nu se acceptă**

Ținând în vedere că Agenția nu va lua decizii privind desemnarea unui careva furnizor ca având putere semnificativă pe o piață relevantă până când nu va publica o versiune finală a unei analize a acestei piețe, nu există motive să se creadă că va fi omisă o careva etapă în procesul de analiză a piețelor și desemnare a furnizorilor cu putere semnificativă.

Agenția susține că a efectuat analiza pieței accesului cu ridicata în bandă largă, iar proiectul acestei Analize a fost pus pentru consultare publică în perioada între 11.08.2010 – 06.09.2010 (<http://anrceti.md/news11082010>). Analiza a indicat că Moldtelecom deține o cotă de peste 94% din piața de bitstream prin xDSL (aici sunt incluse autofurnizările), iar pe piața cu amănuntul aflată în aval – a accesului în bandă largă – Moldtelecom a reușit să facă transfer de influență pe piața adiacentă și și-a ridicat în 5 ani cota de piață de la 0% la 72,3%. ANRCETI a determinat că cele mai importante criterii care vorbesc fără îndoială despre PSP a Moldtelecom pe piața relevantă sunt: cota de piață și stabilitatea ei, controlul infrastructurii greu de dublat, economiile de densitate, integrarea pe verticală. Faptul că Moldtelecom este o entitate integrată pe verticală, prezentă pe piața cu amănuntul, îi creează suficientă motivație să aplice forța sa pe piața relevantă pentru a împiedica concurența.

7. De exemplu, în timpul ce piața accesului cu ridicata la servicii în bandă largă este una în creștere dinamică (numai în perioada tr. II anul 2009 - tr. II anul 2010, conform datelor Agenției, numărul abonaților în bandă largă a crescut de la 135,5 mii la 231,1 mii) și pe această piață nu se identifică careva probleme majore, Agenția totuși intenționează să impună S.A."Moldtelecom" un șir de obligații (proiectele hotărârilor respective au fost expuse la 26.08.2010 spre consultare publică). Mai mult ca atât, în Analiza observăm afirmațiile care nu corespund adevărului. Astfel se menționează că S.A."Moldtelecom" deține o cotă de piață de 94,2% din piața bit-stream, pe când S.A."Moldtelecom" nici nu prestează asemenea servicii. Conform abordărilor europene, piața bit-stream nu există ca o piață separată, dar bit-stream poate fi privit ca unul din tipuri de acces la servicii în bandă largă. La rândul său, accesul la servicii în bandă largă poate fi realizat nu numai prin tehnologia ADSL, dar și prin alte tehnologii (FTTx, 3G, 4G, WLL ș.a.), care sunt deja utilizate în R.Moldova și respectiv, urmau să fie incluse spre analiză.

Acceptarea propunerilor: **Nu se acceptă**

Moldtelecom a confundat piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix (și accesului cu ridicata în bandă largă) cu piața serviciilor cu amănuntul de acces în bandă largă. În acest context menționăm, că piața relevantă analizată (aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.10 din 18.03.2010) este piața accesului cu ridicata în bandă largă.

Cu toate că piața cu amănuntul de acces fix în bandă largă crește (Agenția consideră că „crește” mai bine ca „se dezvoltă” reflectă situația efectivă a acestei piețe, datorită creșterii cantitative a cererii dar și din cauza degradării calitative a concurenței), există semne extrem de accentuate că concurența pe aceasta poate fi afectată de influența căpătată pe piețele din *amonte*. Astfel, creșterea cotei de piață de la 0% la 72,3% timp de 5 ani, luată împreună cu faptul stagnării concurenților Moldtelecom în privința conexiunilor prin xDSL (cu toate că cererea a crescut vertiginos) denotă o influență pe verticală nocivă concurenței.

Agenția nu susține opinia Moldtelecom că afirmațiile Agenției nu corespund adevărului. Menționăm că Agenția a identificat în Hotărârea sa nr.10 din 18.03.2010, că piața produsului cuprinde serviciile de acces în bandă largă bazate pe xDSL și acces bit-stream la un punct fix, inclusiv capacitatea de transmitere asociată. Alte tehnologii de acces fix în bandă largă ce pot asigura servicii cu ridicata de bitstream nu au fost incluse în piața relevantă. Amintim că Agenția a considerat că răspândirea acestor tehnologii/rețele de acces pe piața națională nu este suficientă pentru a efectua presiune concurențială asupra monopolistului ipotetic (de servicii bitstream prin xDSL) pe măsură să facă neprofitabil un SSNIP. Aceasta nu exclude, însă, că dezvoltarea acestor tehnologii de acces pe piața națională va determina la următoarele analize de piață includerea acestor în piața produsului drept substituenți efectivi serviciului de bitstream prin xDSL.

Prin urmare, Agenția a determinat piața imaginativă (*de facto* – inexistentă, după cum și menționează Moldtelecom) a accesului cu ridicata în bandă largă care corespunde accesului de bitstream prin xDSL. Aceasta e o practică absolut normală pentru acțiuni de salvgardare a concurenței *ex-post*, dar mai ales *ex-ante*, când regulatorul determină deficiențele pe piețele cu ridicata și impune obligații preventive, inclusiv de creare a pieței observabile de produse cu ridicata pentru a fluidiza piața cu amănuntul. Menționăm că BEREC (Organul Regulatorilor Europeni în domeniul Comunicațiilor Electronice) recomandă includerea autofurnizărilor în considerare la analiza piețelor¹. Astfel Agenția a determinat că ponderea Moldtelecom pe piața furnizărilor de servicii cu ridicata în bandă largă (de facto compusă doar din autofurnizări) deține o cotă ce depășește 94% și insistă că aceasta a fost determinată corect.

¹ BEREC Report on self-supply (BoR (10)09)

Agenția a identificat în Analiză un șir de deficiențe concurențiale (fie acestea prezente sau potențiale) pe piața accesului cu ridicata în bandă largă și a propus o serie de remedii care să prevină orice abuz existent sau potențial și, prin urmare, să prevină eșecul concurenței.

In raport cu cele ce preced, S.A."Moldtelecom" consideră că la etapa actuală, în lipsa unei Analize justificate a piețelor, care ar determina lipsa de concurență pe aceste piețe, Agenția nu are temei legal pentru a determina furnizorul cu putere semnificativă pe aceste piețe și prin urmare, întru neadmiterea adoptării unor hotărâri prin care se vor încălca prevederile legislației în vigoare, cerem Agenției revocarea proiectelor de Hotărâri privind desemnarea S.A."Moldtelecom" cu putere semnificativă pe piața accesului cu ridicata în bandă largă și pe piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix. Totodată, S.A."Moldtelecom" declară că în cazul în care Agenția totuși va dispune efectuarea unei analize ample pe aceste piețe, S.A."Moldtelecom" va susține aceasta inițiativă și este deschisă pentru o colaborare în continuare.

Acceptarea propunerilor: **Nu se acceptă**

Agenția consideră că analiza este efectuată suficient de amplu pentru a identifica deficiențele concurenței și remediile posibile. Prin urmare, Agenția consideră că concluziile sale sunt întemeiate și nu este necesară revocarea proiectului de Hotărâre privind desemnarea S.A."Moldtelecom" cu putere semnificativă pe piața accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix.

Comentariile și propunerile Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței

Consiliul Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței a examinat proiectele de Hotărâri ale Consiliului de Administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației privind desemnarea S.A. „Moldtelecom” cu putere semnificativă pe piața de acces cu ridicata în bandă largă și pe piața de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix, transmise spre avizare, și comunică că susține intenția ANRCETI de a efectua studiile de piață atât pe piețele menționate, cât și pe celelalte piețe definite.

Totodată, în limitele competenței sale, intervine cu următoarele propuneri:

Întru respectarea prevederilor art. 52 ale Legii nr. 241-XVI din 15.11.2007 comunicațiilor electronice, potrivit căreia un furnizor este considerat ca având putere semnificativă pe o anumită piață relevantă doar în cazul în care acesta deține, conform analizei de piață corespunzătoare, o cotă de piață egală sau mai mare de 35% și dacă în urma analizei de piață, Agenția constată că pe această piață nu există concurența efectivă, ANPC consideră oportun ca analizele piețelor accesului cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix și accesului cu ridicata în bandă largă să reflecte, argumentat în baza unor evaluări, lipsa concurenței pe aceste piețe.

Ulterior după constatarea, printr-un act al ANRCETI, a lipsei concurenței efective pe fiecare din aceste piețe, urmează a fi stabilit operatorul care este implicat și stabilirea lui cu putere semnificativă pe piață.

Acceptarea propunerilor: **Se acceptă parțial**

În conformitate cu art.53 (1) al Legii comunicațiilor electronice, constatarea că pe piața relevantă există o concurență efectivă este echivalentă cu constatarea că nici unul dintre furnizorii care activează pe această piață nu are putere semnificativă pe piața respectivă. Prin urmare constatarea că pe piață există un furnizor cu putere semnificativă pe piața relevantă este echivalentă cu faptul că concurența pe piața dată nu este suficient de efectivă, adică piața nu este competitivă.

Agenția este de părere că nu există o careva cerință legală și nici rezonabilitate practică de a efectua două studii – unul de determinare a faptului că piața nu este suficient de competitivă și altul de determinare a furnizorului cu putere semnificativă. Mai mult ca atât, avem convingerea că nici ANPC nu separă aceste activități în analizele sale *ex-post*. În același timp ANRCETI separă analiza de piață (care conține constatările că concurența pe piață este inefficientă și există unul sau mai mulți furnizori cu PSP) de decizia de desemnare a furnizorului cu PSP (ceea ce este echivalent cu acțiunea de desemnare). Astfel, este publicat raportul de analiză în detaliu al pieței cu constatările relevante, iar ulterior în baza acestor constatări este luată decizia de a desemna furnizorul cu PSP.

Cât privește dovezile lipsei concurenței efective pe această piață, argumentat în baza unor evaluări, Agenția a constatat că cota de piață a Moldtelecom pe piața relevantă constituie în 2010 peste 94% - o pondere extrem de înaltă – și a crescut ultimii 5 ani de la 55%. De asemenea, Agenția a subliniat că Indicele Herfindahl- Hirschman de concentrare a pieței este de peste 0,97 (sau peste 9700 de puncte din 10 000 posibile pentru o piață de monopol). Agenția a subliniat faptul că ipoteza puterii semnificative de piață a Moldtelecom este întărită de faptul că acest furnizor controlează aproape în întregime resursele de bază pentru această piață (accesul la bucla locală) și, în virtutea integrării sale pe verticală, are motivație să discrimineze concurenții în furnizarea acestor resurse (sau să nu le ofere deloc) pentru a obține avantaje concurențiale, bucurându-se de avantajul primului intrat pe piață, existenței economiilor de scară și densitate și a barierelor structurale înalte legate de investițiile necesare extrem de înalte pentru dublarea infrastructurii Moldtelecom și de costurile irecuperabile înalte. Evoluția din 2005 până în 2009 a cotei Moldtelecom pe piața cu amănuntul de acces în bandă largă (de la 0% la 72%) privită în ansamblu cu acțiunile de limitare a accesului furnizorilor alternativi la capacități noi de buclă locală demonstrează pe deplin ipoteza existenței PSP.

Menționăm că abordarea Agenției de estimare a puterii de piață corespunde practicii comune a regulatorilor din Uniunea Europeană. Acest fapt este confirmat și de consultanții din cadrul proiectului de asistență oferită de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.